

Strategija predviđa pet ključnih načela i prioriteta za reformu pravosudnog sistema Srbije: nezavisnost, nepristrasnost i kvalitet pravde, stručnost, odgovornost i efikasnost, dok su Akcionim planom precizirane i konkretne mere, aktivnosti, rokovi i institucije odgovorne za njihovo sprovođenje i izvori sredstava.

Prema predloženim merama predviđeno je da do 2018. godine budu izvršene sve pripreme za promenu dela Ustava koji se odnosi na pravosuđe kao bi se ispunili uslovi nezavisnosti, efikasnosti i odgovornosti pravosuđa. Odredbe Ustava iz 2006. godine i Ustavnog zakona koji ga je pratio bile su predmet kritika odmah po usvajanju, a promenu Ustava zatražila je Venecijanska komisija osporavajući to što Skupština Srbije učestvuje u imenovanju sudija i izboru predsednika sudova i na taj način ugrožava njihovu nezavisnost i nepristrasnost.

Jasno je da će se pravosuđe u narednim godinama sresti s veoma ozbiljnim izazovima, posebno ako se ima u vidu da će se poglavlje 23 u pregovorima sa Evropskom unijom, koje se odnosi na reformu pravosuđa otvoriti na početku i da se neće zatvarati do kraja pregovora. U julu 2014. godine završio se proces skrininga za poglavlje 23 – Pravosuđe i osnovna prava tokom kojeg su definisani kriterijumi za otvaranje pregovora o poglavlju 23, kao i preporuke na koje bi Srbija trebalo da odgovori prilikom ispunjavanja kriterijuma. Pitanje promene Ustava jedno je od najvažnijih koje se pojavilo u Izveštaju o skriningu. Izveštaj o skriningu nalaže da je neophodno sprovesti sveobuhvatnu analizu pre preduzimanja daljih koraka u reformi mreže sudova, uključujući posebno analizu troškova, efikasnosti i pristupa pravosuđu.

U Izveštaju o skriningu oblast pravosuđa podeljena je u četiri celine: nezavisnost pravosuđa; nepristrasnost i odgovornost; profesionalnost, kompetentnost i efikasnost; oblast ratnih zločina. Za svaku od navedenih oblasti Izveštaj donosi pregled važećeg pravnog i institucionalnog okvira, njegovu ocenu u odnosu na očekivanja u pogledu najboljih evropskih standarda i preporuke kako da se postojeće stanje unapredi. Za svaku od oblasti dat je veliki broj preporuka, a zamerke se odnose prvenstveno na potrebu preduzimanja dodatnih aktivnosti, posebno u pogledu osiguravanja potpune nezavisnosti pravosuđa, njegove nepristrasnosti i efikasnosti.

Ističe se takođe da je tokom procesa pridruživanja neophodno osigurati uključenost civilnog društva i profesionalnih organizacija u definisanje daljih koraka u procesu reforme i u praćenju i sprovođenju akcionih planova.

Nacionalna strategija kao glavne prioritete navodi: reintegracija u pravosudni sistem sudija i javnih tužilaca koji su vraćeni na funkciju, preispitivanje pravosudne mreže, rešavanje zaostalih predmeta, rešavanje predmeta u razumnim rokovima, unapređenje statusa Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca i normativno regulisanje odgovornosti ova dva tela, ujedinjavanje sudske prakse, uspostavljanje jedinstvenog sistema e-pravosuđa.

5.2. Sudski sistem.

Nova mreža sudova, regulisana Zakonom o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava, počela je da funkcioniše 1. januara 2014. godine i obuhvata sudove opšte i posebne nadležnosti. Sudovi opšte nadležnosti su osnovni, viši i apelacioni sudovi, kao i